

Raision
KAUPUNKI

RAISION VARHAISKASVATUKSEN ULKOILMAPEDAGOGIIKKA

Raision kaupunki 2018

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Mitä ulkoilmapedagogiikka on?.....	4
Esiopetusta voi toteuttaa ulkona.....	5
... kuten myös taidekasvatusta.....	5
Sosiaaliset taidot ja keskittyminen karttuvat luonnon ympäristössä.....	7
Moninainen liikunta, pelit ja leikit ovat luonnollinen osa ulkoilmapedagogiikkaa	8
Ulkoilmapedagogiikka vaatii hyvää pedagogista suunnittelua	9
Raisiossa on luontevaa toteuttaa ulkoilmapedagogiikkaa.....	11
Ulkoilmapedagogiikan merkitys ja kiteytys.....	13
Ulkoilmapedagogiikan käytännön esimerkkejä	14
Lopuksi.....	20
Tekijät	22
Aiemmat julkaisut	22

Johdanto

Raision kaupungin Varhaiskasvatuksen kehittämistyöryhmä (VARKE) on työskennellyt vuodesta 1993 raisiolaisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kehittämiseksi. Työryhmä on laatinut julkaisuja käytännön työvälineiksi ja kehittänyt muun muassa esiopetuksen arviointia.

Ulkoilmapedagogiikka tuli VARKE:n teemaksi Raision varhaiskasvatuksen johtoryhmän (VARJO) ehdotuksesta syksyllä 2014. VARJO:n toivomuksesta aloimme selvittää, miten ulkoilu-aikaa voitaisiin tehostaa pedagogisesti. Työryhmän jäsenet lukivat aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja jokaisen päiväkodin tiimeille annettiin tehtäväksi pohtia ulkoilmapedagogiikkaan liittyviä kysymyksiä. Ulkoilmapedagogiikka jäi taka-alalle alkuvuodesta 2015, kun VARKE-ryhmä alkoi työskennellä Raision esiopetuksen opetussuunnitelman parissa. Aiheeseen palattiin syksyllä 2016.

Julkaisumme pohjana käytimme Pirita Talikan pro gradu-tutkielmaa *“Kun me lähdetään tuosta portista ulos, ulkoilmapedagogiikka raisiolaisissa päiväkodeissa”* (2016). Tutkielmaansa varten Talikka muun muassa haastatteli raisiolaisia lastentarhanopettajia, jotka vastasivat myös sähköisesti kyselylomakkeeseen. Talikka osallistui VARKE:n kokouksiin ja kertoi tutkielmansa edistymisestä syyskuusta 2015 lähtien. Keväällä 2016 VARKE-ryhmän jäsenet haastattelivat eri-ikäisiä lapsia ulkoilmapedagogiikkaan liittyen. Näin huomioitiin lasten osallisuus ulkoilmapedagogiikan kehittämistyössä. Raision varhaiskasvatuksen henkilökunnalta kerättiin keväällä 2017 pidettyjen VASU-työpajojen yhteydessä esimerkkejä jo käytössä olevista ulkoilmapedagogiikan toiminnoista. Esimerkkejä jaottelimme uusien varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman oppimisen alueiden mukaan.

Ulkoilmapedagogiikan julkaisu löytyy osoitteesta

http://www.raisio.fi/palvelut-a-o/opetus-ja-kasvatus/varhaiskasvatus/fi_FI/varhaiskasvatuksetasiakirjat/ .

Raisiossa tammikuussa 2018 VARKE-työryhmä

Mitä ulkoilmapedagogiikka on?

”Kaikki on kivaa ulkona.”

”Mennä ryhmän kanssa metsäretkelle.”

Ulkoilmapedagogiikka voidaan määritellä opetuksiksi, joka tapahtuu päiväkodin tai koulun seinien ulkopuolella. Se voi olla yksinkertaisesti opetustuokion siirtämistä ulos. Myös kaikki päiväkodin ulkopuolelle tehdyt retket ja vierailut voidaan laskea osaksi ulkoilmapedagogiikkaa. Oleellista on tuttujen rajojen rikkominen, joka tapahtuu jo itsessään, kun lapset viedään päiväkodin tai sen piha-alueen ulkopuolelle. Ulkona tapahtuneet oppimiskokemukset muistetaan usein loppuelämän ajan. Leikki on kaiken ydin. Ulkona toimiessa syntyy välittömiä kohtaamisia ja vuorovaikutustilanteita lasten kesken sekä lasten ja aikuisten välillä.

Ympäristökasvatusta toteutetaan päiväkotien ja perhepäivähoidon lähiympäristössä ja retkillä eri kohteisiin. Ympäristökasvatuksen työtapana on tutkiva ja eri aistit huomioiva. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 55–56.)

Esiopetusta voi toteuttaa ulkona

”Kaikki eskaritehtävät on metsässä parhaita. Tääl sisäl ne alkaa välil vähän kyllästyttää ja ärsyttää.”

”Siel metsäs me harjoiteltiin niin 11, 12, 13, 14... niit isoja numeroita.”

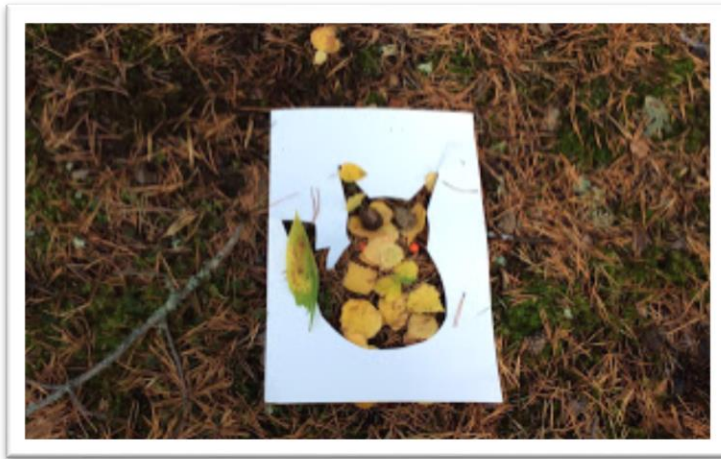
”Ollaan oltu metsässä ja kirjoitettu luonnonjutuilla nimi.”

Matemaattinen ajattelu kehittyy jokapäiväisten kokemusten kautta. Lapset kiinnittävät huomiota ympäristössä olevien esineiden vertailuun, luokitteluun, säännönmukaisuuksiin ja erilaisiin muotoihin. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 55.)

... kuten myös taidekasvatusta

Ympäristötaiteeseen, ympäristön rakentamisen suunnitteluun tai materiaalien lajitteluun liittyviin tehtäviin voidaan liittää eettisiä, esteettisiä ja ekologisia pohdintoja. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 56.)

Taidekasvatus sisältää sekä spontaania että ennalta suunniteltua toimintaa. Ilmaisun ja oppimisen prosesseissa korostuu kokeilu, tutkiminen, tekemisen eri vaiheiden harjoittelu ja niiden dokumentointi. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 50.)

Sosiaaliset taidot ja keskittyminen karttuvat luonnon ympäristössä

Ulkona toteuttava toiminta tukee lapsen itsetunnon rakentumista ja lisää itsetuottamusta ja minätietoisuutta. Sosiaalisia taitoja voi ulko-opetuksessa kehittää esimerkiksi ryhmätehtävien kautta. Liikkumalla ja itse tekemällä oppiminen on monille luontaisempaa kuin hiljaa paikallaan istuen tapahtuva oppiminen. Toiminnalliset ja vaihtelevat menetelmät lisäävät lasten motivaatiota ja syventävät oppimiskokemusta. Lasten oma tietämys korostuu ulkona. He itse valitsevat mieluiten luonnollisen ympäristön leikkeihinsä. Metsäretkillä lapset yleensä leikkivät helpommin eri kavereiden kanssa ja riitoja tulee harvemmin kuin sisäleikeissä ja tutulla pihalla. Tutkimuksissa on myös osoitettu kiusaamisen vähentyneen luonnollisessa ympäristössä.

Lasten kanssa mietitään yhdessä ryhmän sääntöjä, jotka auttavat toimimaan yhdessä vastuullisesti, toisia arvostaen ja kunnioittaen. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 53.)

Ulkona lapset keskittyvät paremmin ja heidän motoriset taitonsa kehittyvät. Ulkona tapahtuvat opetustuokiot luovat arkeen virkistäviä taukoja ja syventävät toiminnallisuudellaan opittavia asioita. Säännöllisyys ja sitä seuraava ennakoitavuus helpottavat ulko-opetuksen toteuttamista. Suunnitelluista tuokioista ulkona kannattaa pitää kiinni, vaikka sää olisi hieman huonompikin. Se edistää lasten sitoutumista ulkona tapahtuvaan opetukseen. Opetus ulkona lisää myös opetuksen liikunnallisuutta.

Tukea tarvitsevat lapset hyötyvät ulkoilmapedagogiikan tuomasta isosta oppimisympäristöstä; ulkona on tilaa kaikille, eikä toinen lapsi tule niinkin helposti "omalle reviirille". Onnistumisen kokemukset ja ryhmään kuulumisen tunne on helpompaa saavuttaa vapaammissa olosuhteissa. Usein myös ulkona lasten haasteet ja pulmat eivät korostu, tällöin he eivät erotu muista yhtä helposti kuin sisällä. Arkojen ja ujojen lasten voi olla helpompaa toimia aktiivisesti ulkona, ja myös heidän osallisuutensa vahvistuu.

”Ulkona saa raitista ilmaa ja siellä on mukavampi leikkiä kun on enemmän tilaa.”

Moninainen liikunta, pelit ja leikit ovat luonnollinen osa ulkoilmapedagogiikkaa

Leikkien ja pelien myötä tapahtuva oppiminen voi kuin huomaamatta lisätä liikuntaa myös niille lapsille, jotka eivät tavallisilla liikuntatuokioilla ole aktiivisia. Ulkona toteutetut oppitunnot antavat mahdollisuuden luoda suhdetta luontoon ja ympäristöön sekä innostua ulkoilusta. Toiminta luonnossa mahdollistaa omaehtoisen ja pitkäkestoisen leikin.

”Siellä saa tehdä vapaata leikkiä. Että saa leikkiä kavereiden kanssa.”

”Juokseminen on kivointa ja eskarikavereiden kanssa oleminen.”

”Hippaleikki ja jalkapallo. Ulkona on enemmän tilaa ja siellä saa juosta.”

Päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa harjoitellaan motorisia perustaitoja kullekin ikäkaudelle sopivalla tavalla. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 57.)

Vuorovaikutuksellinen leikki tukee lapsen kielen kehitystä. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 49.)

Ulkoilmapedagogiikka vaatii hyvää pedagogista suunnittelua

Lastentarhanopettajien, lastenhoitajien ja perhepäivähoitajien rooli ulkoilmapedagogiikassa on monitahoinen. Heidän on tarjottava lapsille innostava ja elämyksellinen oppimisympäristö. Oppimisympäristön jatkuva arviointi ja kehittäminen tukevat lapset oppimista ja kehittymistä. Heidän tehtävänä on paitsi huolehtia turvallisuudesta ulkoilmapedagogiikan aikana, myös suunnitella toiminta lasta parhaalla mahdollisella tavalla hyödyttäväksi. Raisiossa on yhteiset ohjeet retkisuunnitelmien tekoon. Ulkona toimittaessa on tuettava lasta tämän ikä- ja kehitystasolle sopivalla tavalla ja mahdollistettava vapaa leikki sekä turvallinen riskinotto. He voivat toimia mukana leikkijänä, havainnoijana, oppimisen tukijana tai tutkijana ja ihmettelijänä yhdessä lapsen kanssa. Heidän roolinsa on tilannesidonnainen vaatien herkkyyttä ja joustavuutta. Havainnoinnin tavoitteena on tarkkailla sitä, kuinka lapset ovat vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja miten he oppivat. Myös vapaa leikki vaatii onnistuakseen lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien omistautumista, oli hänen roolinsa sitten vapaan leikin mahdollistaja tai mukana leikkijä.

”Katsoo, ettei tule riitaa. Auttaa, jos ei ole saanut tavaroita, tai jos joku ei ole ottanut mukaan leikkiin.”

”Pyysi rinkiin, sitten laulettiin ”oravan pesä”, antoi tehtäviä.”

”Se kertoo mitä tehtävii tehdään. Sit se komentaa ja kehuu. Sit se voi korjata, jos joku tehtävä menee väärin”

Lasten osallisuuden ja toiminnan ohjaamisen muoto vaihtelevat sen mukaan, mikä oppimisympäristö on, ja mitä siellä tehdään. Liiallinen ohjaaminen voi syödä oppimiskokemuksen mielekkyyttä, toisaalta liiallinen syrjään jättäytyminen voi tehdä oppimisympäristöstä muusta toiminnasta irrallisen kokonaisuuden ja latistaa oppimiskokemusta ja siitä saatavia hyötyjä. Havainnointi, dokumentointi ja lapsen tulkinta ovat aivan yhtä tärkeitä ulkona kuin sisällä.

Metsässä on hyvä toteuttaa erilaisia aistiharjoituksia, esimerkiksi pysähtyä katsomaan, kuuntelemaan, tunnustelemaan, haistamaan ja maistamaan. Luonnossa oppiminen tapahtuu helpommin kuin kuvista katselemalla ja luonnon ihmeiden tutkiminen rauhoittaa myös mieltä. Metsä kiinnostaa jo sellaisenaan eikä tarvita leikkivälineitä. Metsän epätasaisessa maastossa liikkuminen kehittää motoriikkaa.

Lapsille tulisi sallia ottaa heidän kehitystasolleen sopivia riskejä, jolloin he eivät hakeutuisi leikkimään liian vaarallisiin paikkoihin. Lapsille on annettava lupa oppia vaaroista, kunhan huolehditaan siitä, että leikki tapahtuu turvallisissa olosuhteissa ja kannustaa onnistumaan.

Raisiossa on luontevaa toteuttaa ulkoilmapedagogiikkaa

Raisiossa on hyvät mahdollisuudet retkien tekoon metsässä tai puistoissa. Lähiympäristössä liikuttaessa voidaan havainnoida vuodenaikojen vaihtelua tai opetella liikennesääntöjä. Luonnon merkitys lapsen kehityksessä nähdään tärkeänä ja lasta tuetaan ottamaan vastuuta ympäröivästä luonnosta. Ympäristökasvatuksessa korostuu elämyksellisyys ja kokemuksellisuus sekä kestävän myönteisen suhteen rakentaminen luontoon ja muuhun lähiympäristöön. Leikki- ja urheilukentät, liikunta-, uima- ja jäähalli, kirjasto sekä kirkko, museot ja teatteri tarjoavat lapsille monipuolisia oppimisympäristöjä ja kulttuurielämyksiä.

Perusliikuntataitojen hallinta mahdollistaa erilaisten liikuntamuotojen harjoittelun kuten luistelu ja erilaiset mailapelit. Päiväkotien ja perhepäivähoidon käytössä on urheilukentät, liikuntahalli ja jäähalli, joihin on varattu varhaiskasvatukselle omat vuorot. (Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 57.)

”Ollaan oltu metsässä ja sit puistossa. Ja sit oltiin koulussa ja kirjastossa. Uimassa oltiin ja sit oltiin luistelemassa.”

Ulkoilmapedagogiikan merkitys ja kiteytys

Ulkoilmapedagogiikkaa voi tarkastella neljän oppimisympäristön näkökulmasta. Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat muun muassa ympäröivä luonto, erilaiset rakennukset ja tilat. Sosiaalisesta näkökulmasta tärkeitä ovat yhteisölliset asiat, joita ovat esimerkiksi arvot ja asenteet. Kognitiivinen näkökulma taas kattaa mielen sisäisen oppimisympäristön. Emotionaalisesta lähtökohdasta käsin oleellisia ovat tunnekokemukset, vuorovaikutussuhteet ja ilmapiiri.

Erilaisten oppimisympäristöjen tulisi tarjota toiminnallisia tehtäviä, joiden avulla lapset työstävät ympäristön tarjoamaa informaatiota. Oppimisympäristöjä tarkoituksenmukaisesti kehittämällä voidaan osaltaan edesauttaa varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutusta. Hyvät oppimisympäristöt tukevat lapsen terveen itsetunnon sekä sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehitystä. Lapset tulisi osallistaa oppimisympäristöjen kehittämiseen ja rakentamiseen ja heidän omien ideoiden, töidensä ja leikkiensä tulisi näkyä oppimisympäristössä. Hyvä oppimisympäristö tukee lapsen luontaista uteliaisuutta ja kiinnostusta oppimiseen sekä tarjoaa mahdollisuuden tutustua maailmaan moniaistisesti ja koko kehoa hyödyntäen. Sen tulisi tarjota mahdollisuuksia aina vauhdikkaasta liikkumisesta rauhalliseen oleiluun ja lepoon, ohjata leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen sekä taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen.

Lastentarhanopettaja toimii päiväkodin pedagogisena asiantuntijana, joka yhdessä muiden tiiminjäsenten kanssa suunnittelee, organisoii ja ohjaa oppimisprosesseja. Hänen vastuullaan on rakentaa toiminnasta eheitä opetuksellisia kokonaisuuksia.

Ulkoilmapedagogiikan käytännön esimerkkejä

Taulukon esimerkit on kerätty Raision varhaiskasvatuksen henkilökunnalta keväällä 2017 järjestettyjen VASU-työpajojen yhteydessä. Esimerkit on jaoteltu varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueiden sekä vuodenaikojen mukaan. Osa esimerkeistä sopii useampaan kuin yhteen oppimisen alueeseen.

Taulukko 1. Lapsen kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymistä tukevia ulkoilmapedagogiikan toimintoja.

	SYKSY	TALVI	KEVÄT	KESÄ
Kielten rikas maailma (Raision kaupungin VASU 2017, 48–50)	<ul style="list-style-type: none">• satuhetket ulkona• kirjaimet luonnonmateriaaleista• nimeäminen	<ul style="list-style-type: none">• oman nimen kirjoittaminen hankeen tikunpätkillä• jättikirjainten tallaminen lumeen	<ul style="list-style-type: none">• kirjaimet, tavut, sanat (kirjaimia luonnonmateriaaleista)• loruja ja satuja ulkona ja metsässä• luetaan tarina Killistä ja Nallista• kirjaimien opetteleminen• aamupiiri metsässä• lorut hyppynarua hyppiessä	<ul style="list-style-type: none">• satuhetket ulkona viltillä• äidinkieltä metsässä (kirjaimia luonnonmateriaaleista)

Taulukko 2. Lapsen musiikillisen, kuvallisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä tukevia ulkoilmapedagogiikan toimintoja. Lisäksi taulukko sisältää esimerkkejä muun muassa kulttuuriperintöön tutustumisesta.

	SYKSY	TALVI	KEVÄT	KESÄ
Ilmaisun monet muodot (Raision kaupungin VASU 2017, 50–52)	<ul style="list-style-type: none"> • sateenvarjoleikit • ympäristötaidetta luonnonantimilla, kepeistä raamit • luonnonväreillä maalaaminen • oma kuva luonnonmateriaaleista • liidut, laattamaalaus, vesimaalaus • satuolentojen askarteleminen metsän materiaaleista • maalaaminen metsässä • laulutuokio metsässä • metsän soittimet, kuuntelu • metsäneläinleikit • omat pehmolelut mukaan, rakennetaan pesät tai kodit • kivisiilit talvihorrokseen omalle metsäpaikalle • risumajat • majanrakennusprojekti päiväkodin pihalle 	<ul style="list-style-type: none"> • lumiveistosnäyttely • jäälyhdyt • lumimaalaus • erimalliset jääveistokset • jääpalamuoteista ”timantteja” leikkiin • lumitaide • jäätäide • lumienkelit • lumilinnan rakentaminen, siellä välipala • lumilinnakodit • lumilyhty 100:sta pallosta (Suomi100) 	<ul style="list-style-type: none"> • linnunpönttöjen nikkaroiminen • hiekkaleikit • oman frisbeen askartelu • majaleikit • ikkunamaalaus esim. kasveilla • valokuvaaminen • maalaamista pihalla • noitien luudat (oksia kaadetuista puista, luudilla lentorata takapihalla, lentolupakirja) • sisälelut lähtevät ulos seikkailemaan • Killin ja Nallin valokuvaaminen, kädentaitotyö • kevät-cd, kevään äänet • tehdään pesiä eläimille (oikeille tai leluille) • taulu, soitin tai liikuntaväline luonnonmateriaaleista • aarteiden kerääminen ja näyttely niistä 	<ul style="list-style-type: none"> • maalausta/piirtämistä ulkona (kivien maalausta, aitoihin suuret paperit, vesivärimaalausta) • puutyöpaja ulkona • käsitöiden ja ompeluiden tekoa ulkona • katuliidut • valokuvaaminen ja videointi • tanssihetki • lauluhetket ja juhlat ulkona • majat ulkona • näytelmäleikit • koti- ja nukkeleikit ulkona • roolileikit (jäätelökioski tai kauppa katokseen) • autorataleikki (liiduilla piirretty rata) • luonnonmateriaali-kädentyöt (esim. värjäys)

Taulukko 3. Esimerkkejä lähiympäristön menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen tutustumisesta.

	SYKSY	TALVI	KEVÄT	KESÄ
Minä ja meidän yhteisömme (Raision kaupungin VASU 2017, 52–54)	<ul style="list-style-type: none"> • perinneleikit isovanhempien kanssa • tutustumisleikit ulkona, kun ryhmässä uusia lapsia 	<ul style="list-style-type: none"> • joulujuhla metsässä lyhtyjien ja taskulamppujen kanssa • laskiainen • pihadisco • joulujuhla ulkona • heijastinrata 	<ul style="list-style-type: none"> • teemapäivät, -viikot ja -kuukaudet: lintuviikko, metsäviikko • kevättalkoot (haravointia, lelujen huoltoa, varaston siivous) • perinneleikit • poniajelu päiväkodilla • vappupiknik • välipala ulkona • yhteiset retket muiden ryhmien kanssa • terassiruokailut • kevätjuhla metsässä, perhepiknik • retki Killin ja Nallin patsaille • rentoutumisretki • syntymäpäiväjuhlat metsässä 	<ul style="list-style-type: none"> • ”juhannussauna”, vilvoittelu ja pihanurmikolla juoksentelua • liikennerrata ja -koulu, • koulun pihaan tutustuminen ja sen hyödyntäminen • perinneleikit • piknik pihalla tai kauempana

Taulukko 4. Lapsen matemaattisten taitojen kehittymistä tukevia ulkoilmapedagogiikan toimintoja. Taulukko sisältää esimerkkejä ympäristökasvatuksesta.

	SYKSY	TALVI	KEVÄT	KESÄ
Tutkin ja toimin ympäristössäni (Raision kaupungin VASU 2017, 54–56)	<ul style="list-style-type: none"> • luontobingo • maatuminen: syksyllä laitetaan maatumaan, keväällä katsotaan mitä on tapahtunut • kim-leikki luonnonmateriaaleilla • syksyn merkkien etsiminen • lintujen tarkkailu • kasvien tuntemus • aistiseikkailu • piilotetaan munakelloja metsään, lapset etsivät kuulon perusteella • luonnon tarkkailu • numerot luonnonmateriaaleista • mittaamiset (vesilammikot) • pienet laskutehtävät luonnonmateriaaleilla • lajittelua metsänantimilla (samanlainen, erilainen) 	<ul style="list-style-type: none"> • lumen tutkiminen: kerätään lunta omaan purkkiin ja seurataan sulamista, tutkitaan suurennuslasilla, voiko lunta syödä? • tehdään lumiukko ja seurataan sulamista • luopin kanssa tutkimista pihalla ja metsässä • pimeys: kynttilät, valo • veden jäädyttäminen: mukaan kiviä, risuja yms. ja lapsille mukaan leikkeihin • tutkimusretki metsässä • veden olomuodot • esim. leludinosaurusten jäädyttäminen vesiastiaan -> kaivaukset • lumihytaleiden tutkiminen luopilla 	<ul style="list-style-type: none"> • luontopolku koko perheelle • puistoretket • joensvarsiretki (mihin joki vie) • aistirata ulkona, luonnonmateriaalit apuna, • tunnustelupussit • kasvimaat: siementen kylväminen, sipulin juurruttaminen ja kasvin kasvun seuraaminen • veden olomuodot, veden liike • metsäkuukausi – kaikki toiminnan metsässä • numerot, lukumäärät (numeroidut ämpärit) • kellonajat • aarten etsiminen kartan avulla • tikkujen ja kaarnalaivojen uittaminen ojissa • suunnistusta, valokuvasuunnistusta 	<ul style="list-style-type: none"> • veden tutkiminen • veteen tutustuminen (kahluu- ja uima-altaat) • vesileikit (omat vesipyssyt tai vanha fairypullo) • tilavuusmittauksien tutkimista vedellä ja eri astioilla • valokuva-, piha- ja tehtäväsuunnistus • retki lammaslaitumelle • retki työkaverin pihalle (jätelöä ja pihaleikkiä) • retki torille jätelölle • puistoretket • retki rannalle tai veneretki • lintutorniretket • marjaretket • retki pehmolelun kanssa • koko päivän kestävä retki, johon sisältyy telttapäiväunet

	<ul style="list-style-type: none"> • muuttolinturetki Raision lahdelta • valokuvasuunnistus omaan piha-alueeseen tutustumisen avuksi (Pokémon-hahmoilla) • haravointi, pois korjaus, lehtikasaan hyppiminen, pihatyöt • Metsämörri • telttailu • kävelyretki hevostallille • sienestys • vesilammikoiden metsästys • nuotion teko • puistoretket • omenoiden keruu • numeroiden harjoittelua toiminnallisesti 	<ul style="list-style-type: none"> • aistiseikkailu • mitä lumen alla on? • hankimatikka • jätinumeroiden tallaaminen hankeen • lumipalloilla laskeminen • eläinten jälkien etsiminen lumesta, kuvaaminen ja tutkiminen • lintujen ruokinta ja seuranta • suunnistus • nuotioretki • Metsämörri 	<ul style="list-style-type: none"> • päivä metsässä, päivälepo puolijoukkueteltassa • kevään etenemisen seuraaminen: muurahaisterraario, ötökkähotelli, sammakonkutu, muuttolinnut, kasvinalut, puiden lehdet • luupeilla tutkiminen • kevätpassi, metsäkortti • rentoutumisretki • kuraleikit 	<ul style="list-style-type: none"> • istutuspuuhat ja kastelu • kesähavaintopassit • metsä/pihamatikkaa • pilventarkkailu makoillen • luonnonäänien kuuntelu, tarkkailu ja matkiminen
--	---	---	--	--

Taulukko 5. Lapsen liikkumista kehittäviä ulkoilmapedagogiikan toimintoja.

	SYKSY	TALVI	KEVÄT	KESÄ
Kasvan, liikun ja kehityn (Raision VASU 2017, 56–58)	<ul style="list-style-type: none"> • marjojen maistelu • metsän oma liikuntarata • marjastus (leipominen, kiisseli) • yleisurheilukentällä kisailua • liikennemerkkien bongausta ja valokuvasta tableteilla, liikennekasvatuspäivä, liikennesäännöt • liikunnallinen Pokémon-jahti pihalla • pururadalla erilaisia liikuntatehtäviä • Varpaat vauhtiin-liikuntatapahtuma • liikuntaradat • pihaolympialaiset 	<ul style="list-style-type: none"> • hiihtäminen • luistelu • pulkka- ja liukurimäki • kelkkakisat • lumityöt • skeittailu pulkalla 	<ul style="list-style-type: none"> • temppurata pihalla tai metsässä • kiipeilyä ulkona • sauvakävely • sähly • pallopelit • 3h hikistä liikuntaa päivässä-tavoite • olympialaiset pihalla • Pihaseikkailu – liikunnallisia tehtävipisteitä • Varpaat vauhtiin – liikunnallisia tehtävipisteitä • hippa- ja sääntöleikit • hyppynaru, twist-naru • polkupyöräily • liikennesäännöt, lähiympäristössä liikkuminen itsenäisesti 	<ul style="list-style-type: none"> • pallopelit ja -leikit • sääntöleikit ulkona • urheilukilpailut ja olympialaiset • kentällä liikkuminen • liikuntarata • hyppynaruhyppelyt • liikennemerkkien ja -sääntöjen harjoittelu • tasapainorata köysistä esim. metsään • liikuntaleikit metsässä

Lopuksi

Talikan tutkimuksen mukaan raisiolaiset lastentarhanopettajat kokevat ulkoilmapedagogiikan merkityksellisenä osana päiväkotien säännöllistä toimintaa. Ulkona tapahtuva toiminta on lapsilähtöistä ja toiminnassa painottuu lasten vapaa toiminta. Luonnon ja lähiympäristön tutkiminen ja ihmettely on olennainen osa ulkona järjestettävää toimintaa.

Useimmiten raisiolaisten päiväkotien ulkoilmapedagogiikka toteutuu metsiin ja lähiympäristöön suuntautuvina retkinä, mutta myös omaa pihaa ja kaukaisempia kohteita hyödynnetään toiminnassa. Ulkona opetetaan eri sisältöalueita, mutta toiminnassa painottuvat liikunta ja luontokasvatus. Ulkoilmapedagogiikan tiimoilla tehdään yhteistyötä vanhempien ja eri toimijoiden, esimerkiksi kirjastojen ja urheiluseurojen kanssa. Ulkoilmapedagogiikan toteutus lisääntyy, mitä vanhempia lapsia ryhmässä on. Pienryhmäpedagogiikkaa hyödynnetään ulkoilmapedagogiikassa lähes kaikissa päiväkotiryhmissä. Säännöllisyys näyttelee merkittävää osaa ulkoilmapedagogiikan järjestämisessä, ja ulkona järjestettävä toiminta liittyy usein sisällä järjestettävään toimintaan tavalla tai toisella. NykYTEKNOLOGIAA hyödynnetään ulkona toimittaessa joissakin ryhmissä, mutta se on vielä verrattain harvinaista.

Luonnossa lapset saavat olla vapaammin, ja lasten välisiä konflikteja koettiin olevan vähemmän ulkona kuin sisällä. Lastentarhanopettajien kertoman mukaan lapset leikkivät erilaisissa, usein suuremmissa ryhmissä luontoretkien aikana ja usein samaan leikkiin osallistuivat kaikki ryhmän lapset.

Ulkoilmapedagogiikkaa järjestetään Raision päiväkodeissa tämän tutkimuksen aineiston perusteella melko paljon ja toiminta on säännöllistä. Opetukselliset, aikuisjohtoiset osuudet ja vapaa leikki vuorottelevat ulkona järjestettävän toiminnan aikana, pääpainon ollessa kuitenkin vapaassa leikissä.

Raisiolaiset lastentarhanopettajat ovat kiinnostuneita kehittämään ulkoilmapedagogiikan toteutusta ryhmissään. Toimintaa ei kuitenkaan ole tavoitteellisesti paljonkaan kehitetty, vaan vanhoja, toimivia toimintatapoja on jatkettu vuodesta toiseen samalla tavalla. Lastentarhanopettajien kertoman mukaan vanhat perinteet säätelevät vielä pitkälti sitä, kuinka päiväkodin arki rytmittyy ja, mitä toimintoja ulkona voi suorittaa. Johtajan rooli ja työyhteisön yhteen hiileen puhaltaminen nähtiin ulkoilmapedagogiikan kehittämisen mahdollistamisessa merkityksellisenä.

Haastatteluissa lastentarhanopettajat toivat esiin huoltaan siitä, että aikuisten haluttomuus toteuttaa ulkoilmapedagogiikkaa on haaste sen toteuttamiselle. Ulkoilmapedagogiikan käytäntöjen kehittämisessä johtajan rooli on suuri: häneltä toivottiin kannustusta, mahdollisuutta päästä koulutuksiin ja roolia talon yhteisen linjan suunnannäyttäjänä.

Kyselylomakkeeseen vastanneista lastentarhanopettajista vain joka kolmas ilmoitti käyneensä jotakin ulkoilmapedagogiikkaan liittyvää koulutusta. Raisiolaiset lastentarhanopettajat ovat kiinnostuneita kehittämään osaamistaan ulkoilmapedagogiikassa, ja koulutukselta toivottiin käytännönläheisyyttä, pelkkiä teorialuentoja haastatellut eivät kaipaa. Kiinnostusta herätti ulkoilmapedagogiikan eri toteutustavat sekä eri sisältöalueiden opetuksen siirtäminen ulos, haastatteluissa mainittiin erityisesti myös kiinnostus seikkailukasvatukseen koulutuksiin.

Selkeimmin toimivan ja säännöllisen ulkoilmapedagogiikan järjestämisen edellytys vaikutti lastentarhanopettajien haastatteluvastausten mukaan olevan henkilökunnan yhteispeli ja koko henkilökunnan tuki asialle. Tukea muilta kaivattiin etenkin ideoiden jakamiseen, yhteisiin tavoitteisiin sitoutumiseen ja ryhmien välisen yhteistyön kehittämiseen.

Tekijät

Erja Ikävalko

Hanni Kulju

Heljä Tamminen

Irma Kuokka

Jarmo Kinos

Jenni Rantala

Jonna Lieskivi

Juha-Matti Sillanpää

Kaarina Räikkönen

Laura Järvinen

Leena Kosunen

Maarit Aalto

Maija Haapakallio

Maria Ovaska

Mari-Anne Mäkelä

Marja-Leena Soinen

Miia Päiviö

Milla Inkinen

Minna Brandt

Minna Putus

Pirjo Päivärinta-Eskola

Ritva Ailoranta

Sari Jokinen

Satu Ojala

Satu Välilehto

Virpi Hasunen

Aiemmat julkaisut

Raision kaupungin esiopetuksen ohjaus- ja seurantaryhmän ja varhaiskasvatuksen kehittämistyöryhmän (varke) julkaisut

1994 RAISION KAUPUNGIN ESIOPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

1995 MATKA LAPSILÄHTÖISEEN PEDAGOGIIKKAAN

2000 ALKU - PERUSOPETUSLAIN MUKAISEEN ESIOPETUKSEEN
2001 SILTA - PERUSOPETUSLAIN MUKAISESTA ESIOPETUKSESTA KOULUUN
2003 ESIOPETUKSEN ARVIOINTI 1/2003
2004 KASVU - PERUSOPETUSLAIN MUKAISESTA ESIOPETUKSESTA KOULUUN
2004 ESIOPETUKSEN ARVIOINTI 2/2004
2005 MATKA JATKUU - VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA
2006 ESIOPETUKSEN ARVIOINTI 3/2006
2008 ARKI - ARKITOIMINTAPEDAGOGIIKKA 1/2008
2009 MATKALLA - LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA 1/2009
2011 KASVU JATKUU - PERUSOPETUSLAIN MUKAISESTA ESIOPETUKSESTA KOULUUN
1/2011
2013 RAISION VARHAISKASVATUKSEN PIENRYHMÄTOIMINTA
2016 RAISION KAUPUNGIN ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA